

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2000
FORFATTER:	Børge Therkildsen
TITEL:	Guldbarrer, æbler og æresbolig: Glimt fra en radioudsendelse med dr. Lind på Trapholt.
KORT RESUME:	Interviews med Gustav Lind 1956 og 1963, samt erindringer fra Børge Therkildsens tid som radiojournalist 1945-63.

Guldbarrer, æbler og æresbolig

Glimt fra en radioudsendelse med dr. Lind på Trapholt

Af Børge Therkildsen

“Ham? Nej, det kan du godt opgive. Han er selve indbegrebet af arrogance”.

Det var reaktionen fra et par kolleger, da jeg som journalist på Jydske Tidende en dag antydede, at jeg kunne tænke mig at lave en udsendelse med dr. G. Lind på Trapholt. I årene fra 1945 til jeg blev medredaktør i 1962, lavede jeg en lang række radioudsendelser og reporterer og havde til de mere jordbundne opgaver fået Statsradiofonien, som var navnet dengang, til at indrette et studie på 2. sal af Post- og Telegrafvæsenets bygning over for Saxildhus. Til andre opgaver kunne jeg rekvirere en optagevogn.

Mine bedste interviews

Den første større ting var en samtale efteråret 1945 med Johannes Rosendahl, der fortalte om det at være lærer på Rødding Højskole om dagen og jernbanesabotør om natten. Til sidst gik det galt. Han blev stukket, arresteret af Gestapo og indsat i arresten på Staldgården, og her, efter grusom tortur, indridsede han i væggen ordene fra Nietzsche: *Halte hoch deine höchste Hoffnung.*

Langt senere havde jeg en udsendelse med kriminaldommer Emil Strøbech, forpagtersøn fra Hjarup, der var modstandsbevægelsens byleder under det sidste halvår af besættelsen og blev arresteret af Gestapo 7. marts

1945 og indsat i samme celle, hvor Rosendahl havde siddet. Optagelsen fandt sted i cellen, og Strøbech pegede på Rosendahls indskrift og fortalte om, hvilken styrke den gav ham.

En anden gang var det besøg i Ligaard Plantage ved Egtved, hvor ejeren, Laurits Knudsen, berettede om de travle dage hvert år i november, når hans folk skar grangrene til brug på tyske kirkegårde, og hvor disse mænd fra solopgang til hen på eftermiddagen aldrig kom ned på jorden, men svingede sig fra træ til træ.

Der havde også været et besøg hos de to søstre, som drev Bramdrupdam Kro og hos forstanderen på optagelseshjemmet Landrupgaard, der fortalte om “Alle mine drenge”, som udsendelsen hed. Senere tyve minutter med kogekone frk. Lind fra Gudsø, der under titlen “Sognets mest ombejlede dame” talte om de tilbagevendende ønsker om festmenuer: Suppe, fisk, steg og kage. Ved en anden lejlighed mødtes jeg i studiet med kunstnerparret Anni og Bent Knudsen, der havde papir og saks med i en udsendelse om deres eventyrlige uroer og julefigurer.

Der var også reportagen fra Sønderbro. Poul Frost-Hansen, der var ansat på Motorkontoret og som digter brugte navnet Otto Wang, skrev til radioens programredaktør Akse Dahlerup og foreslog en udsendelse om

det gamle Kolding. Han ønskede ikke selv at medvirke, og Dahlerup skrev og bad mig klare opgaven. Det gjorde jeg sammen med produktionshandler Grau fra Låsbygade, som kunne sin Koldinghistorie på fingrene, og en dag stod vi ved Sønderbro med mikrofonen, og han berettede om vandløbet som grænseå til De otte Sogne og om Kolding Å som handelsvej i kombination med Kongeåen, om et gammelt værft og bådtyper og om Kolding som kongeby med slottet.

Ved en anden lejlighed arrangerede jeg i Ødis Forsamlingshus en rundbordssamtale over emnet: Højskole eller efterskole? efter en idé af den aktive lærer Viggo Vandkær Thomsen. Der var også interviewet med Henning Lisager, kendt under forfatternavnet Henrik Lind med bøgerne "En doktor kom og skrev" og "Efter konsultationstid". Han var nu læge på Julemærkesanatoriet (i dag Hotel Koldingfjord) efter nogle år som praktiserende i Vestjylland. Dagen kom for optagelse af vores samtale, og på min opfordring inviterede vi vore ægtefæller med, så de kunne se, hvordan sådan noget forløb. Jeg forklarede, at jeg altid af hensyn til teknikeren bag glastruden talte baglæns fra 10, og at han så startede optagelsen ved "1". Lisager og jeg satte os ved bordet på hver sin side af mikrofonen, og jeg begyndte: 10, 9, 8 osv, 3, 2, 1, 0. De er både læge og forfatter, Henning Lisager, men De har ét navn som læge og et andet som forfatter. Hvorfor nu det?" Og så hørte vi om hans gerning som praktiserende landlæge, hvor han fik indblik i så mange forhold, som han mente kunne interessere en større kreds, uden naturligtvis at udlevere sine patienter. Han gjorde det så le-

vende, at udsendelsen fik de smukkeste anmeldelser i aviserne, og det fik radiostof i det hele taget tit, de blev foromtalt og anmeldt; det var før fjernsynet slog igennem.

Jo, og så var der udsendelsen om solformørkelsen i 1954. Radioens reportageafdeling havde i god tid bedt mig dække det fænomen, og hvad gør man så? Vi boede på Kastanieallé, og jeg spurgte vores genbo, automobilforhandler Chr. J. Støjberg, om han ville være med. "Ja, det vil jeg godt. Så kan vi kigge på solen gennem et gammelt røntgenbillede, jeg ligger med efter en undersøgelse af mine lunger i forbindelse med den astma, jeg døjer med." På grund af astmaen var han flyttet fra sin ønskevilla ved Slotssøen op i højheden i Kastanieallé. Jeg bestilte optagervogn, og på dagen mødtes Støjberg og jeg ude på vejen ved middagstid. Vi betragtede den svindende solskive ind imellem hans ribben på røntgenbilledet og talte om fuglesangen, der langsomt forstummede, og vi nærmede os barnevognen i haven med vores lille Ellen på godt et år, som havde siddet og jublet med sin rangle, men nu med det aftagende lys tydeligt blev mere søvning og lænede sig tilbage i puden. Nu skulle der soves, stik imod hendes faste rytme. De tyve minutter, udsendelsen varede, blev der skrevet meget om, og jeg fik et smukt brev fra en lytter i København, som sluttede med ordene: "Gid solen altid vil skinne på jeres datter og fuglene synge for hende." Da blev jeg rørt!

Interview med dr. Lind om æbleplantagen

Hvorfor så ikke også en udsendelse om den

Dr. Lind inspicerer sine æbler. Foto: Hubert Hutzelsider, Århus Stiftstidende.

landskendte frugtplantage højt over Strandhuse? Fra fjordbåden til Løverodde om sommeren kunne man jo se, at der var en mængde aktiviteter om residensen deroppe. Så en dag i maj 1956 ringede jeg til dr. Lind og fremlagde min plan og fik en meget venlig modtagelse. Vi aftalte et møde, så jeg kunne danne mig et indtryk af plantagedriften, og da jeg rekvirerede optagervogn, bad jeg om at få ekstra

lange kabler til mikrofonen. Optagelsen fandt sted en solfyldt junidag, og nu bagefter synes jeg egentlig, at jeg har de fleste af dr. Linds ord et sted i min erindrings gemmer.

Det første, han lod gøre dengang først i 30'erne, da han i samråd med landskabsarkitekten, professor C. Th. Sørensen havde anlagt park og gik i gang med at plante 12.000 æbletræer, var at placere en læmur af popler

på det nordlige skel. Poplerne skulle filtrere den kølige nordenvind, inden den rullede ned mellem træerne. På taget af det store kølehus blev der indrettet en cisterne, som bortset fra vintermånederne altid stod fuldt af vand, og til bilparken hørte en særlig tankvogn. Når et temperaturstyret alarmsystem om aftenen eller natten markerede så lave grader, at frugtblomstringen var i fare, rykkede overgartner Holger Degnbol ud med sine hjælpere, fyldte tankvognen med cisternens tempererede vand, som via en kompressor og fine dyser forstøvedes til en beskyttende tåge under kørselen ned mellem havens brede rækker med æbletrær.

På vores vandring med mikrofonen medbragte dr. Lind en lille lærredspose, og pludselig stoppede han: "Denne cox orange trænger til behandling. Den har æblekræft, som giver barksår, kan jeg se". Han greb ned i posen og fremdrog en skalpel, lagde med sikker kirurgisk hånd et snit i stammen på vel tre centimeter, derefter et lodret på fem-seks centimeter og igen et vandret, åbnede varsomt barken som en lille dør ind til træets ved, fandt en hvid tablet i en æske, smurte lidt voks på tabletten, så den klæbede, smurte voks på alle sårkanter, tørrede fingrene i en klud og fandt bast til omvikling og lukning af "såret". Han fortalte, at han jævnligt inspicerede træerne, og når han, som her, fandt et, hvor bladene hang, eller blomstringen ikke var maksimal, tog han dem under medicinsk behandling, og erfaringen viste, at en tablet eller to hurtigt rettede op på skavanken. Han viste mig nogle behandlede træer, som nu struttede af sundhed.

"Hvad var det for en tablet?"

"Det er min hemmelighed", svarede han.

"De sagde cox orange med tryk på andet ords første bogstav, sådan opfattede jeg det. Hedder det ikke cox orange?"

"Sortens navn er i udtale cox orange." Så vidste jeg (og senere landets lyttere) det!

Andre sorter var pigeon, gravenstenere, cox pomona, og når det netop var æbler, han dyrkede, var det, fordi frugten gav en god tandhygiejne. Han havde, hvad han kaldte, abonnenter over hele landet. Man bestilte fra de tryksager, Trappergårdens Æblehaver udsendte, og når æblerne havde den rette modningsgrad, blev de bragt ud, ikke af fragtmænd, men af havens egne lastvogne, uanset om modtageren boede i Frederikshavn, Humlebæk eller Maribo. Og til at plukke æblerne havde man aftale med en kreds af 40-50 damer, som morgen efter morgen stillede op til negleparade, og det var en af Degnbols mange opgaver at sikre, at ingen plukker havde så lange negle, at de kunne beskadige skrællen.

Dr. Lind nævnte ved en anden lejlighed, at det gennem mange somre var skik, at dronning Ingrid kom på besøg sammen med de tre små prinsesser og altid med dronningen selv ved rattet. Så var der frokost i den store villa med den elysiske udsigt over Kolding Fjord. Og naturligvis blev der jævnligt sendt æbler til sommerslottet i Gråsten. Så uofficielt var dr. Lind kgl. hofleverandør. Dette sidste nævnte han ikke selv.

Radioudsendelsen blev bragt 30. juni 1956 med titlen "Tandlæge dyrker æbler efter medicinske principper." Og hen mod jul bragte en af Trapholts lastvogne to kasser æbler til

Trappergårdens æbleplantage.

vor dør, en kasse cox orange og en kasse gra-
venstenere og med et brev vedlagt: "Jeg føler
jo næsten, at De har stået fadder til årets rige
frugthøst. Derfor denne smagsprøve."

Samtale med dr. Lind om en æresbolig

En dag sidst i februar 1963 blev jeg ringet op
af dr. Lind. "Må jeg have lov at invitere Dem og
Deres frue til frokost hos os på Trapholt en
dag, som passer Dem? Der er noget, jeg gerne
vil tale med Dem om. Kunne det passe på ons-
dag, for eksempel kl. 12?"

Jeg stak en notesblok i lommen, og på da-

gen kørte Liz og jeg op ad den snoede vej fra
Strandvejen. Vi fik en hjertelig modtagelse og
en excellent frokost, og allerede ved bordet
registrerede jeg, at fru Helene konsekvent
sagde G til sin mand, aldrig Gustav. Det var en
oplevelse at være gæst i det hjem med de me-
get personligt prægede ejendele, ikke indkøbt
i en tilfældig møbelforretning, men arkitekt-
tegnede og fremstillet af sjældne træsorter og
på væggene malerier af stor skønhed.

Efter at have nydt den efterfølgende kaffe
og en cigar satte dr. Lind og jeg os op i hans
kontor og bibliotek på førstesalen. Han und-

Dr. Lind ved sit skrivebord i biblioteket, begyndelsen af 1960'erne. Foto: I.C. Søndergaard.

skyldte, at der lugtede af zoologisk have, som han sagde, men en mår havde arbejdet sig gennem stråtaget for at få midlertidig bolig på loftet.

Dr. Lind gav mig et kort indblik i sine år i Holland, hvor han drev en eksklusiv tandklinik med patienter fra det meste af Europa og fra kolonierne ude i verden, og da han i 1944

besluttede at bryde op fra Amsterdam og bo-sætte sig fast i den store sommervilla med park og frugtplantage, som han havde erhvervet sig allerede i 30'erne, lod han sin formue omveksle i guldbarrer. Til hjemtransporten fik han fremstillet en speciel stålkuuffert med kodelås, og guldet lå naturligvis nederst i det personlige flyttelæs med mange kufferter i

Ford'en. Transporten gennem de tyskbesatte områder blev afviklet efter personlig køretilladelse opnået ad diplomatiske kanaler.

Så var vi fremme ved baggrunden for dagens indbydelse. Dr. Lind og hans hustru havde allerede en halv snes år tidligere besluttet, at da de ingen direkte arvinger havde, skulle Trapholts hovedbygning med tilhørende avlsgård og 36 tdr. land være æresbolig for livstid for en videnskabsmand eller kunstner i lighed med de to andre officielle æresboliger: Carlsbergs æresbolig, der var stillet til rådighed for professor Niels Bohr, og Lundehaven nord for Helsingør, hvor professor Johannes Brøndsted foreløbig havde boet i tre år.

Dr. Lind mente, at Trapholt med sin særlige beliggenhed i frie omgivelser og et godt indbo værdigt kunne tjene som æresbolig for den, der søgte ro og inspiration til kunstnerisk eller videnskabeligt arbejde.

Trapholt skulle overdrages til en selvejende institution, Trapholtfonden, der med sine midler og indtægter ved salg af frugt kunne opretholde hovedbygningen med dens indbo og kunst og omliggende fire tdr. land store have- og parkanlæg, og samtidig skulle fonden videreføre driften af æblehaverne. Desuden skulle fonden støtte kulturelle opgaver ved f.eks. at yde studielån til unge velbegavede mennesker, der uden for landets grænser ønskede videregående uddannelse inden for den odontologisk-medicinske videnskab eller frugtavl. Trapholtfonden skulle administreres af en kurator og to andre bestyrelsesmedlemmer, der sammen med en af statsministeren udnævnt højere embedsmand som formand og en af undervisningsministeren udnævnt

professor ved en af de højere læreanstalter som næstformand skulle udgøre bestyrelsen. Ved afgørelsen om, hvem æresboligen til sin tid skulle tilbydes, suppleredes bestyrelsen med sekretæren for Den Kongelige Danske Videnskabernes Selskab og departementschefen for Ministeriet for Kulturelle Anliggender.

Oven på denne redegørelse nød dr. Lind og jeg igen en god cigar, og jeg bragte hovedpunkterne af vores lange samtale i en artikel på forsiden af Jydske Tidende søndag d. 3. marts 1963. Den vakte med sit indhold helt overraskende betydelig opmærksomhed og blev citeret i alle medier samme dag og dagen efter, og mandag morgen lå på mit bord brev fra dr. Lind, som takkede for vort besøg og for, som han skrev, "den klare og smukke fortolkning" af hans udredning om fremtidsplanen.

Planen om æresbolig blev, som man ved, aldrig realiseret. Kolding Kommune kom naturligvis ind i billedet, og Trapholt blev det fornemme kunstmuseum, som hele Danmark kender, og hvortil besøgende strømmer i stigende tal. Hele mellemspillet er levende og meget klart fremlagt i K. E. Reddersens rigt illustrerede lille bog "Museets mæcen" med undertitlen "Historien om Trapholt og Trapholtfondens stifter, dr. Gustav J. Lind." (1989).